та приватністю, забезпечуючи, щоб такі системи використовувалися відповідально і в інтересах суспільства.

Таким чином, використання систем розпізнавання облич має величезний потенціал, але вимагає ретельного регулювання відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Правові, етичні та технічні обмеження повинні бути встановлені з метою мінімізації ризиків та забезпечення прозорості. Лише за таких умов ці технології можуть стати корисними для суспільства, не порушуючи фундаментальні права громадян.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Кронівець Т.М., Тимошенко Є.А. Правові та ціннісні особливості феномену штучного інтелекту як елемент правової дійсності. Науковий вісник Херсонського 20державного університету. Серія: Юридичні науки. 2022. Вип. 2. С. 20-23. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2022-2-4.
3. Тимошенко Є. А., Долян І. В. Правове регулювання використання систем штучного інтелекту в смарт сіті. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 11. С. 525-528. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/135.

Зіновчук Марина Русланівна
здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра Навчально-наукового експертно - криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Славна Оксана Володимирівна
професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ: РОЛЬ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, стала першим універсальним документом, що визначає основоположні права і свободи кожної людини. У сучасних умовах, коли світ стикається зі збройними конфліктами, кліматичними змінами, пандеміями та економічними кризами, значення цього документа набуває особливого масштабу.[1]

Збройні конфлікти мають руйнівний вплив на права людини,

гарантовані цією декларацією. Найчастіше порушуються: право на життя та безпеку (ст. 3), заборона катувань і жорстокого поводження (ст. 5) та право на притулок для осіб, які шукають захисту від переслідувань (ст. 14).

Також серед прикладів порушень можна виділити:

- Порушення права на житло та належний рівень життя (ст. 25): Через військові дії мільйони людей втрачають домівки, засоби до існування та доступ до базових послуг, таких як вода, їжа та медицина. Особливо гостро ця проблема проявляється в регіонах, що постраждали від військових конфліктів, як-от Україна, Ємен, Сирія.
- Загроза свободі висловлювань та права на інформацію (ст. 19): У зонах конфлікту обмежуються права журналістів і активістів, а доступ до об'єктивної інформації ускладнюється через цензуру та пропаганду.
- Сексуальне та гендерно зумовлене насильство: У багатьох конфліктах жінки та дівчата стикаються з сексуальним насильством, що використовується як зброя війни. Це грубе порушення статті 5 Загальної декларації з прав людини , яка забороняє катування та нелюдське поводження.

Загальна декларація прав людини виступає основою для міжнародного гуманітарного права, включаючи Женевські конвенції, які забезпечують захист цивільного населення під час війни. Її принципи також лягли в основу роботи міжнародних трибуналів, таких як Міжнародний кримінальний суд. [2]

Організація Об'єднаних Націй (ООН), Управління Верховного комісара ООН з прав людини та неурядові організації активно використовують положення Загальної декларації прав людини для документування порушень прав людини, забезпечення гуманітарної допомоги та притягнення винних до відповідальності.

Сучасний світ, крім збройних конфліктів, стикається з іншими глобальними кризами, що порушують права людини. Пандемія COVID-19 стала одним із найгостріших проблем. Вона висвітлила глобальні нерівності в доступі до базових послуг і призвела до обмежень свободи пересування, труднощів з доступом до медичної допомоги та посилення економічної нерівності. Найбільш постраждали вразливі групи, зокрема працівники неформального сектору. ООН і ВООЗ закликали до дотримання принципів Загальної декларації прав людини навіть у надзвичайних умовах.

Кліматична криза також є серйозною загрозою для прав людини, зокрема права на життя, житло та гідний рівень життя. Кліматичні катастрофи, такі як повені, посухи та урагани, призводять до погіршення умов існування і змушують людей залишати свої домівки. Найбільш уразливими є країни Глобального Півдня, які, попри мінімальний внесок у глобальні викиди вуглекислого газу, страждають від їхніх наслідків. Приклади спроб захисту прав людини в умовах кліматичної кризи включають Паризьку угоду щодо клімату 2015 року та ініціативи ООН, спрямовані на підтримку кліматичних біженців, а також активну участь громадянського суспільства, яке вимагає кліматичної справедливості.[3] Проте існують суттєві виклики, серед яких недостатнє фінансування програм для країн, що розвиваються, і відсутність

юридичного статусу для кліматичних біженців, що обмежує їхній правовий захист.

Загальна декларація прав людини залишається універсальним орієнтиром для захисту прав людини в будь-яких умовах. Її принципи надихають уряди, міжнародні організації та активістів на боротьбу з порушеннями прав людини, а також сприяють розробці нових нормативних документів. Декларація активно використовується у документуванні воєнних злочинів, зокрема в Сирії та Україні, а також у програмах підтримки біженців. На її основі створюються ініціативи для захисту прав жінок і дітей у кризових ситуаціях.

Однак для посилення впливу цієї декларації необхідно вдосконалювати механізми її реалізації. Це передбачає розширення повноважень міжнародних організацій для швидшого реагування на порушення прав, збільшення фінансування гуманітарних програм і удосконалення міжнародного законодавства, зокрема для захисту кліматичних біженців. Лише за умови активної співпраці світової спільноти ці ідеї можуть бути втілені в життя, забезпечуючи дотримання прав людини навіть у найскладніших обставинах.

Підсумовуючи, Загальна декларація прав людини залишається фундаментальним інструментом у забезпеченні гідності, рівності та безпеки кожної людини, особливо в умовах сучасних глобальних проблем, таких як збройні конфлікти, кліматична криза, пандемії та економічна нестабільність. Її універсальність і гуманістичний характер надають моральну й правову основу для протидії порушенням прав людини та сприяють розвитку міжнародного права. Однак ефективна реалізація принципів декларації вимагає значного посилення політичної волі, підвищення оперативності міжнародних організацій, розширення фінансування гуманітарних програм і більш тісної співпраці між державами.

У світі, де конфлікти й кризи стають частиною повсякденності, принципи вищесказаної декларації нагадують про непорушну цінність кожного людського життя. Дотримання цих принципів - це не лише питання справедливості, а й запорука глобальної стабільності та миру.

Список використаних джерел:

1. Задорожній В. Загальна декларація прав людини. Українська дипломатична енциклопедія. К: Знання України, 2004. Т.1. 760 с.
2. Захист жертв війни. Юридична енциклопедія: [у 6 т.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 744 с.
3. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату 1992 року. Юридична енциклопедія / Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. С. 736 с